

Vergaderjaar 2021–2022

31 066

Belastingdienst

Nr. 932

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 3 december 2021

Hierbij informeer ik u op basis van een aantal documenten over de voortgang en de herijking van de hersteloperatie.

- Over **de voortgang van de lopende hersteloperatie** stuur ik u bij deze brief de 9^e Voortgangsrapportage kinderopvangtoeslag (VGR); de antwoorden op vragen van het lid Inge van Dijk (Aanhangsel Handelingen II 2021/22, nr. 914); een afschrift van mijn reactie op de lijst van eisen die ik bij de Mars voor de moeders op 11 november jl. kreeg aangeboden; en een afschrift van mijn reactie naar de Nationale ombudsman op zijn brief van 17 november jl.¹
- Over de **herijking** stuur ik u vandaag een brief (Kamerstuk 31 066, nr. 933) en heeft op 25 november jl. een technische briefing plaatsgevonden
- Over **de nieuwe en aanvullende regelingen** heb ik op 29 oktober jl. (Kamerstuk 31 066, nr. 912) een brief gestuurd. Daarna heb ik u de antwoorden van het schriftelijke overleg op 29 november jl. gestuurd en de onderliggende besluitvormende stukken op 30 november jl. (Kamerstuk 31 066, nr. 928) Daarnaast is op 6 december een wetgevingsoverleg over het wetsvoorstel Delegatiebepalingen Toeslagen voor deze regelingen.
- **Voor het kerstreces** is er op 6 december a.s. een technische briefing met uw Kamer. Daarna spreek ik uw Kamer op 16 december a.s. over de hersteloperatie in den breedte. Voorafgaande aan dat debat zal ook de analyse van de eerste vijftig representatieve adviezen van de Commissie Werkelijke Schade met uw Kamer worden gedeeld.

In deze brief schets ik op hoofdlijnen waar we nu staan. Ik ga daarbij ook in op de vraag hoe de herijking en de nieuwe aanvullende regelingen zich verhouden tot de voortgang van de hersteloperatie en tot elkaar. Als laatste blik ik vooruit naar 2022, zowel ten aanzien van het proces met uw Kamer alsmede naar wat dit allemaal betekent voor de gedupeerden die ik herstel wil bieden: ouders, kinderen, jongeren en ex-partners.

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

Voortgang hersteloperatie

Verschillende organisaties werken op volle kracht door aan het bieden van herstel aan ouders. In de afgelopen twee maanden hebben ongeveer 2.300 personen zich gemeld bij de Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen (UHT), waarmee het totaal op bijna 50.000 is gekomen. Bij ruim 40.000 van hen heeft UHT een eerste zorgvuldige toetsing gedaan (81%). Uit die toets blijkt dat tot nu toe 23.000 ouders tot de doelgroep van de hersteloperatie behoren (58%). Deze ouders krijgen € 30.000, pauzeren en kwijting van hun schulden en erkenning dat ze geen fraudeur zijn. Aan circa 21.500 ouders (93%) is het bedrag van € 30.000 of meer uitgekeerd. Ouders die dit wensen ontvangen daarnaast brede ondersteuning van hun gemeente. Een groot deel van de publieke schulden van gedupeerde ouders is inmiddels kwijtgescholden en vanaf 5 januari 2022 wordt ook gestart met het oplossen van private schulden. De voorbereiding daarvan is in volle gang. Van de bijna 50.000 aanmelders in totaal heeft UHT er ruim 5.300 geholpen met een integrale beoordeling². Alles is er op ingericht om aan het einde van dit jaar de doelstellingen te realiseren die wij in de 8^e VGR (Kamerstuk 31 066, nr. 899) met uw kamer hebben gedeeld.

De organisatie van de hersteloperatie is in het afgelopen jaar fors opgeschaald. Inmiddels werken ruim 1.000 FTE bij UHT. In veel gemeenten zijn teams ingericht voor brede ondersteuning. Rijksorganisaties en lokale overheden werken aan het kwijtschelden van publieke schulden, Sociale Banken Nederland werkt samen met de deelnemende kredietbanken aan het oplossen van private schulden van gedupeerde ouders. Er wordt samengewerkt met het ouder- en kindpanel, met de advocatuur en tal van (maatschappelijke) organisaties die een bijdrage leveren aan het herstel van ouders en kinderen. Al deze partijen, UHT en gemeenten voorop, zetten zich onder hoge druk maximaal in voor gedupeerde ouders. Ik ben hen daar zeer dankbaar voor.

Herijking

De ervaringen van ouders in de hersteloperatie en de grote hoeveelheid mensen die zich hebben aangemeld creëren de noodzaak om het herstelproces tegen het licht te houden. In de keuzes die dit kabinet voorstelt om het herstelproces te herijken staan de behoeften van de gedupeerden voorop. De hersteloperatie moet beter en sneller, maar zonder afbreuk te doen aan de zorgvuldigheid en met meer persoonlijke aandacht voor individuele gedupeerden. We stellen aanpassingen voor in het herstelproces waarin we op samenhangende wijze in de persoonlijke behoeften van gedupeerden voorzien, met meer aandacht voor emotioneel herstel en op basis van duidelijke verwachtingen. Ook zorgen de aanpassingen die we voorstellen voor een versnelling van het herstelproces voor sommige burgers. In het bijzonder willen we de zwaarst gedupeerden als eerste helpen. Tevens willen we versneld duidelijkheid bieden aan burgers die niet gedupeerd zijn. Ook onderzoeken we twee alternatieven voor (een deel van de) schadeafwikkeling, waar onder de route van een vso. In de brief over de opbrengsten van de herijking ga ik uitgebreid in op alle voorgestelde oplossingsrichtingen. Voor het kerstreces spreek ik over de oplossingsrichtingen met uw Kamer. Ook wordt besluitvorming met het VNG-bestuur en de gemeenten doorlopen. Daarnaast zal ik het pakket aan oplossingsrichtingen nog een bespreken met de ouders.

² Dit zijn de ouders die een definitieve beschikking of een vooraankondiging hebben ontvangen als resultaat van de integrale beoordeling, inclusief hen die afzien van integrale toets.

Vanzelfsprekend blijft de reguliere uitvoering van het herstel door UHT, gemeenten en anderen uitvoerders doorlopen terwijl de uitvoerings-toetsen en de voorbereidingen van de implementatie lopen. Hierbij worden ook al korte termijn verbeteracties doorgevoerd door UHT en gemeenten, op basis van de lijst met hiervoor relevante verbetervoorstellen uit bijlage 1 bij de brief over de opbrengsten van de herijking (Bijlage bij Kamerstuk 31 066, nr. 933). Ook in deze voortgangsrapportage kunt u lezen dat UHT intussen al dergelijke aanpassingen in de organisatie doorvoert.

Nieuwe regelingen

In mijn brief van 29 oktober jl. heb ik de door het kabinet voorgenomen regelingen geschetst voor ex-partners, kinderen van gedupeerde ouders van de kinderopvangtoeslag en gedupeerden bij andere toeslagen (huurtoeslag, zorgtoeslag en kindgebonden budget). In deze voortgangsrapportage schets ik de voortgang daarvan en ook de contouren van het plan voor hulp aan ouders in het buitenland.

De lessen van de herijking zijn en worden meegenomen in de nieuwe regelingen. Dit illustreer ik hier met een aantal voorbeelden, waarover ik graag verder met u in gesprek gaan. Uit de herijking blijkt dat het belangrijk is om gedupeerden tijdig te betrekken en aandacht te hebben voor het emotioneel herstel. De kindregeling is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met de kinderen en bij de uitvoering wordt de financiële steun in de rug gekoppeld aan de ondersteuning voor breder herstel. In de ex-partnerregeling wordt met de schaderegeling getracht zoveel mogelijk recht te doen aan de feitelijke schade die gedupeerde ex-partners hebben opgelopen. Bij de regeling voor overige toeslagen wordt gedupeerden met een zo snel mogelijk duidelijkheid gegeven.

Het streven is dat de nieuwe regelingen beheerst, zorgvuldig en uiteindelijk ook zo snel mogelijk worden uitgevoerd. Daarbij is het uitgangspunt dat deze uitvoering niet interfereert met de uitvoering van de huidige herstelregelingen. Dit terwijl UHT een belangrijke rol speelt bij de uitvoering van de nieuwe regelingen. UHT kan vanuit verschillende bronbestanden komen tot een overzicht van gedupeerden. Om deze reden overweegt het kabinet de uitvoering van de regeling voor gedupeerden van andere toeslagen en de forfaitaire vergoeding van de ex-partnerregeling bij UHT te beleggen. Tevens onderzoekt het kabinet andere uitvoerders voor de uitvoering van de kindregeling, de schadevergoeding aan ex-partners en ook voor de hulp aan ouders in het buitenland.

Vooruitblik richting 2022

Het helpen van ouders via de reguliere uitvoering van het herstel door UHT, gemeenten en anderen uitvoerders zal in 2022 onverminderd door gaan. De verbetervoorstellen van de herijking zullen stapsgewijs worden geïmplementeerd. Dit betreft enerzijds verbetervoorstellen die we op afzienbare termijn in het lopende proces van UHT kunnen implementeren. Anderzijds zijn er verbetervoorstellen die verder moeten worden uitgewerkt, een juridische- en uitvoeringstoets vereisen, en na parlementaire goedkeuring, kunnen worden geïmplementeerd door UHT en de gemeenten. In parallel werk ik de nieuwe regelingen verder uit in wet- en regelgeving, waarop eveneens een juridische- en uitvoeringstoets zal plaatsvinden, alvorens over te gaan tot uitvoering.

De 10^e Voortgangsrapportage zal ik eind maart verzenden, met daarin de resultaten van de uitvoeringstoetsen die betrekking hebben op herijking

en van de nieuwe regelingen. Vervolgens ben ik voornemens ieder kwartaal een VGR naar uw Kamer sturen. De budgettaire gevolgen van alle veranderingen zullen worden verwerkt in een begrotingswet. Ik hoop het wetsvoorstel Wet hersteloperatie toeslagen in het voorjaar van 2022 bij uw Kamer te kunnen laten indienen. In dit wetsvoorstel zal ik ook verbeterpunten uit de herijking betrekken en onderzoeken of die een wettelijke basis behoeven. Een voorbeeld hiervan is gegevensuitwisseling met gemeenten. Ik ben ook voornemens de nieuwe regelingen in dit wetsvoorstel op te nemen. Zoals u weet, wil ik de aanvullende regelingen, in het geval van vertraging van genoemd wetsvoorstel, bij algemene maatregel van bestuur kunnen vormgeven.³

Het belangrijkste in de vooruitblik richting 2022 is uiteraard wat onze inzet concreet betekent voor ouders. Ik streef ernaar dat, op basis van het drie-gesprek tussen ouders, gemeente en UHT, het proces sneller zal verlopen voor de ouders die het hardst geraakt zijn. En dat het herstelproces transparanter is voor alle ouders op basis van een heldere planning, waarin zij ervaren dat wij naast hen staan en zij de regie hebben op hun herstel, waarin zij zich kunnen laten bijstaan door bijvoorbeeld door een ervaringsdeskundige, lotgenoot, vriend of kennis. Daarnaast wil ik bepaalde groepen ouders sneller duidelijkheid bieden, ook diegene die niet in aanmerking komen voor compensatie omdat zij geen kinderen hebben, of zij die te maken hebben gehad met reguliere correcties op toeslagen. En een sneller proces voor ouders voor wie de 30.000 euro voldoende is. Dit zal naar verwachting meer ruimte geven om (zwaar) gedupeerden snel en goed te helpen. Verder wil ik erop inzetten dat in de loop van 2022 zo veel mogelijk ouders eerder persoonlijk contact hebben met een vaste contactpersoon. De verbeteringen van de herijking zullen ook worden meegenomen in de hernieuwde planning van de integrale beoordelingen die ik in het eerste kwartaal 2022 met ouders en uw Kamer zal delen. In de loop van 2022 hoop ik dat gedupeerde gezinnen merken dat de nieuwe regelingen van start kunnen gaan. Hiervoor is het noodzakelijk dat de aanvullende regelingen, die bij voorkeur in de Wet hersteloperatie toeslagen worden opgenomen, op dat moment in werking zijn getreden. Ouders hoeven daar in principe niets voor te doen. Zowel voor kinderen als andere toeslagen zal contact worden opgenomen met gedupeerden om hen de tegemoetkoming uit te betalen. Kinderen en jongeren komen overigens nu al in aanmerking voor brede ondersteuning via gemeentelijke hulp aan het gezin van de gedupeerde ouder. Bij ex-partners onderzoek ik nog hoe we hen het beste kunnen benaderen.

Tenslotte

In de afgelopen weken zijn er verschillende nieuwe onderzoeken en rapporten verschenen over het onrecht dat ouders en kinderen is aangedaan door de problemen met toeslagen. Deze rapporten onderstrepen, evenals de Mars van de moeders en mijn wekelijkse gesprekken met gedupeerde ouders, opnieuw dat hetgeen hen getroffen heeft onbeschrijfelijk is. Het niet vertrouwd worden door de overheid, het gebrek aan mogelijkheden om recht te krijgen en de onoverzienbare terugvorderingen en dat ze niet gehoord werden of opgevangen, hebben voor veel ouders en hun kinderen geleid tot verschrikkelijk leed. Wat hen is aangedaan, had nooit mogen gebeuren. Het demissionair kabinet zet, samen met partners zoals de VNG, alles op alles om de gedupeerden recht te doen en te ondersteunen bij een nieuwe start.

³ Kamerstuk 35 957, nr. 2.

We hebben al veel kunnen doen voor ouders, maar er ligt ook nog veel werk om onze missie te realiseren. Ik ga over deze brief, de 9^e VGR en de over de voorgestelde oplossingen in de herijking graag met uw Kamer in gesprek.

De Staatssecretaris van Financiën,
A.C. van Huffelen